

Ігор ЧЕРЧАТИЙ, 1959, м. Полтава, Україна

**ВІКТОР ДМИТРЕНКО: «НІКОЛИ НЕ ЗАБУДУ, ЯК ПІД ЧАС ВІЙНИ
ДВОЄ НІМЕЦЬКИХ СОЛДАТІВ ЗУПИНИЛИ МЕНІ КРОВОТЕЧУ,
ПОВНІСТЮ ВИКОРИСТАВШИ СВОЇ МЕДИЧНІ АПТЕЧКИ»**

Кожне покоління людей, в якій би країні світу вони не жили, знає, що таке звірства війни. Якщо не на власному прикладі, то принаймні з розповідей своїх рідних, друзів, знайомих, які були свідками воєнних конфліктів. На жаль, війни не припиняються, а факти про реальні криваві події продовжують стискати наші серця.

У той же час є безліч прикладів, коли під час війни відбуваються унікальні випадки прояву простої людської гуманності. Але про такі випадки чомусь не прийнято говорити на широкий загаль. Особисто я знаю про це з історії свого роду, який пережив дворічну окупацію Полтави (1941-1943). У мого діда по матері - Григорія Трохимовича - в сараї ще у середині 60-х років була 200-літрова діжка з аббревіатурою "Вермахт" ("200 L Kraftstoff Feuergefährlich Wehrmacht"). Коли я, тоді ще школяр, запитував у нього, що це за "раритет", то дід відповідав, що виміняв ту діжку з керосином у німців наприкінці 1941 року на аеродромі в Полтаві. Саме той керосин врятував моїх пращурів у надзвичайно холодну зиму 1941-1942 років. А моя бабуся по батьку - Марія Матвіївна (у неї було семеро дітей, вона була нагороджена орденом "Материнська слава" III ступеня) - розповідала, що її двох менших дітей-близнюків Петра і Дмитра (братів мого батька) німецькі танкісти, які перебували в селі Рибці Полтавського району, навчили стрибати з... жердиною - як на легкоатлетичних змаганнях. Але мого діда Василя Максимовича, який партизанів, розстріляли у 1942 році, його поховано у братській могилі в селі Супнунівка Полтавського району. А старший брат мого батька - Олександр (1922 року народження), гвардії

молодший лейтенант танкових військ, загинув в останній день 1944 року - 31 грудня в місті Вілкавішкіс у Литві (на півшляху від Вільнюса до Кенігсбергу), в якому й похований у братській могилі.

Кожен із нас знає велику кількість трагічних подій під час війни, коли зникали цілі міста, коли знищувалися мешканці цілих сіл. Але є й інші приклади. Про один із таких неймовірних прикладів мені розповів полтавець, підполковник у відставці Віктор Миколайович Дмитренко, який народився 2 червня 1936 року в селі Красне Кущовського району Краснодарського краю.

Ось його розповідь.

«Я народився в селі Красне Кущовського району Краснодарського краю, яке розташовувалося практично на межі з Ростовською областю. Після того, як війська Вермахту узяли Ростов-на-Дону, вони почали стрімко просуватися у напрямку Кавказу. Тож вони йшли через наше село. Одного ранку, прокинувшись, я, разом зі старшим братом Павлом, вийшов у двір, а там уже відпочивали німецькі солдати. Вони спали на зібраному листі, накривши його своїми плащами і шинелями. Десь через півгодини їм привезли їжу, яку почали розливати в тарілки і термоси та сухий пайок. Згодом німецькі солдати зайшли до нашої хати і запросили нас на сніданок, сказавши: "Komm her Kinder". Коли ми підійшли до їхнього «табору» вони запропонували нам поїсти: "Essen, Essen". Я й досі пам'ятаю той сніданок! А коли я став смачно облизувати ложку й тарілку, то на мене звернув увагу й німецький офіцер. Він покликав мене до себе і простягнув мені щось яскраве. Я не розумів як з тим «блиском» треба було поводитися... Офіцер узяв у мене той «блиск», розірвав його і показав мені, що його треба... їсти. Він знову простягнув мені, тепер уже в розгорнутому вигляді, шоколад, який я до того часу ніколи не бачив. Ось так моя перша зустріч на «фронтах війни» завершилася... поїданням казкового за смаком

шоколаду. Пізніше я, коли вже став професійним військовим, дізнався, що то були бійці 17-ї армії Вермахту, якою на той час командував генерал-полковник Ріхард Руофф. А яка конкретно частина, це мені, на жаль, не відомо й досі. Можливо, бійці 44-го армійського корпусу (XXXXIV. Armeekorps), на чолі з генералом артилерії Максиміліаном де Ангелісом, або 49-го гірського корпусу (XXXXIX. Gebirgskorps) на чолі з генералом гірських військ Рудольфом Конрадом.

Та найбільша пам'ять про війну - це коли мене поранили і врятували ті ж самі німецькі солдати... Була у нас собака Розка, яка надзвичайно наполегливо захищала нашу сільську хату. Одного разу до нашого двору заходять двоє німецьких автоматників, один - високий, інший - на дві голови нижчий від нього. Собака Розка підняла такий шум, що я підбіг до вікна. Високий німецький солдат, не маючи змоги заспокоїти собаку, хотів пристрелити її. Він здійснив автоматну чергу. Швидка й поворотка Розка ухилилася від куль, але вони пройшли крізь стіну нашої сільської саманної хати і я відчув, неначе мою ліву ногу вжалило... кропивою. Дві кулі навліт прошили м'які тканини моєї ноги. Кров почала йти настільки швидко, що посеред хати вже виникла ціла калюжа. Моя мати ледь свідомість не втратила, а мої друзі-ровесники почали труситися зі страху. Коли ті двоє німецьких солдатів зайшли до хати й оцінили ситуацію, я подумав, що вони мене... пристрелять. Але вони кинулися рятувати мене. Спочатку чимось укололи, а потім високий солдат витягнув свій медичний пакет і міцно перебинтував мені ногу. Через півхвилини бинт знову став червоним. Тоді високий солдат зняв закривавлений бинт, узяв бинт з медичного пакету іншого солдата і знову, ще міцніше, перебинтував мою ногу. Це допомогло зупинити кров. Згодом вони ще раз перевірили мою ногу і сказали: "Alles ist gut". Хоча тоді мені не все було так добре. Родичі боялися, щоб не почалося нагноєння ран. Мене,

лежачого, лікували чим могли. Читали наді мною молитви з іконами, причитали, хрестилися і хрестили мене. Лише через тиждень після того поранення я зміг піднятися. Ще через деякий часу же міг пересуватися на ногах. Потім, нарешті, знову пішов. Уже пізніше мені стало відомо, що ті поранення не призвели до серйозних наслідків саме через те, що німецькі солдати-автоматники надали мені одразу ж якісну допомогу.

Загалом, за весь час окупації, в нашому селі Красне, ви не повірите, не було жодного розстрілу, жодної шибениці. Ніхто з німецьких військових не хотів на довго затримуватися в нашому селі, яке було посеред широкого степу, як на долоні. Вся влада під час окупації в нашому селі належала місцевим старості та двом поліцаям. Під час їхнього керування ніхто і ніколи з місцевих селян не бачив в їхніх руках зброї. Звісно, виникали гострі моменти, але їх доводили до мирного вирішення.

Через війну та окупацію я закінчив школу пізно - у 19 років (у 1955 році). Й мене одразу призвали на військову службу. Потрапив до військ зв'язку аж в Уссурійськ на Далекому Сході. Прослуживши там рік, поступив до Кемеровського військового училища зв'язку, після якого вже служив на офіцерських посадах. Після училища служив у Польщі, під Москвою, в Полтаві, у Німецькій Демократичній Республіці.

Після того, як під час війни німці надали мені допомогу, я й не сподівався, що в майбутньому допомагатиму... німцям. У НДР я проходив службу у Франкфурті-на-Одері та Лейпцигу. Пам'ятаю, що в останній день кожного місяця в НДР був так званий День цивільної оборони. Наш батальйон зв'язку завжди допомагав німецьким друзям у проведенні днів цивільної оборони, виділяв спорядження, техніку, пересувні установки. Але співпраця була обоюдною, німецькі друзі також багато чим допомагали нам. Наша співпраця була плідною. Як

не дивно, але мене нагородили офіційною Подякою Південно-східного муніципалітету міста Лейпциг - "У знак визнання визначних заслуг у розвитку та організації суспільного життя". Такою відзнакою могли похвалитися одиниці радянських військових, які служили в НДР. Ця «лейпцігська відзнака» завжди знаходиться на найпочеснішому місці в моїй полтавській квартирі. У 1985 році я звільнився в запас у званні підполковника й повернувся до Полтави, де мешкаю й зараз.

Хочу наголосити, що тема війни все життя, з самого 1941 року, проходить крізь моє серце. Нещодавно я написав книгу "Полтава в окупаційний період (1941-1943)", в якій також є унікальні факти.

*Щоправда, через нестачу фінансів, я ж не олігарх, тираж був обмеженим й розійшовся миттєво. Знаю, що кожна війна - це не лише кров, втрати, горе, а й унікальні факти прояву справжньої людяності та гуманності. Я, як військовий, це добре розумію. Адже, якими б запеклими ворогами не були солдати зі зброєю в руках, вони все ж таки **ЖИВІ ЛЮДИ**. І найстрашніше самопокарання (своєрідний власний трибунал) для кожного бійця - солдата, офіцера, генерала - це відчуття биття "серця звіра" у своїх грудях. Якщо якийсь солдат відчує у своїх грудях биття «серця звіра», йому вже не треба буде шукати ворогів. Бо він уже стане ворогом для... самого себе. Причому – на все життя... ».*

22 січня 2018 року.